

בס"ד. ש"פ שמיני, מבה"ח אייר, ה'תשט"ז

(הנחה בלתי מוגה)

לפיכך נקראו הראשונים סופרים שהיו סופרים כל האותיות שבתורה, שהיו אומרים וא"ו דגחון¹ חציין של אותיות של ס"ת כו', יכרסמנה חזיר מיער², עיי"ן דיער חציין של תהלים³. וכללות הענין בזה הוא, דגחון רומז על נחש הקדמוני דכתיב ב"י⁴ על גחונך תלך, הנה הוא"ו דגחון שהוא חצי אותיות שבתורה, מפסיק בעד נחש הקדמוני, וכ"ה בהעיי"ן דיכרסמנה חזיר מיער, דחזיר קאי על עשו שנמשל לחזיר המראה טלפיו כו'⁵, הנה העיי"ן דיכרסמנה חזיר מיער שהוא חצי אותיות שבתהלים, מפסיק שלא יומשך חיות יותר לאדום הנמשל לחזיר, וכמ"ש מהרש"א בחדא"ג במקומו ביאור דברי הגמרא בקצרה.

(ב) **ויש** להקדים ביאור כללות הענין בהמשך הפסוקים דכל הולך על גחון, שמדבר בענין מאכלות אסורות, ועז"נ⁶ ונטמתם במ, ואמרו רז"ל⁷ עבירה מטמטמת לכו של אדם, שנאמר ולא תטמאו בהם ונטמתם במ (ונטמתם חסר א'), אל תקרי ונטמתם אלא ונטמטם, והיינו שמאכלות אסורות מטמטמים לכו של אדם.

ויובן זה ע"פ מאמר רבינו הזקן נ"ע ד"ה להבין ענין טמטום הלב וטמטום המוח⁸, שמבאר שם שטמטום הלב הוא שנעשה לכו כאבן, והיינו, דהגם שבמוחו משיג השגה אלקית ונקלטת אצלו ההשגה, מ"מ הנה לכו כלב האבן שאינו מתעורר כלל. והענין הוא, דהנה כתיב⁹ ולבי חלל בקרבי, דפסוק זה נאמר לא רק על מדריגת הצדיקים בלבד, שהרי דוד נעים זמירות ישראל אמר פסוק זה בעד כללות ישראל, ולא בשביל מדריגת הצדיקים דוקא, ומזה מובן שגם בכללות ישראל צ"ל ולבי חלל בקרבי, ופירוש ולבי חלל בקרבי (כמו שהוא בכללות ישראל)

(1) פרשתנו (שמיני) יא, מב.	(7) יומא לט, א (ובפרש"י).
(2) תהלים פ, יד.	(8) מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' תפב.
(3) קדושין ל, א.	ובתוספת הגהות — אוה"ת ויקרא ח"ב ע'
(4) בראשית ג, יד.	תעט ואילך; ד"ה כל הולך על גחון תרכ"ו
(5) ב"ר ופרש"י תולדות כו, לד.	(סה"מ תרכ"ו ע' סז ואילך).
(6) פרשתנו שם, מג.	(9) תהלים קט, כב. וראה תניא פ"א.

הוא, שלבו ריקן מכל עניני העולם, שאז דוקא הוא כלי לברכת הוי', כמאמר¹⁰ כלי ריקן מחזיק כלי מלא אינו מחזיק, וזהו פירוש ולבי חלל בקרבי, שהוא כלי ריקן, וכאשר הוא כלי ריקן אזי הלב הוא כלי להשגת המוח, שהשגתו שבמוח תפעול על הלב. אמנם ענין טמטום הלב הוא שתמורת זה שצריך להיות ולבי חלל בקרבי, נתטמטם לבו לגמרי ונעשה כלב האבן, שאינו כלי כלל להאור האלקי. וממשיך בהמאמר, שענין טמטום הלב הוא נפילה מן השמים. והיינו, דכיון שבמוחו הוא משיג השגה אלקית, א"כ הרי לפי הסדר הי' צריך להיות שמהשגת המוח תבוא ההתעוררות אל הלב, ולזאת הנה כאשר לבו מטומטם כלב האבן, הרי זו נפילה גדולה ביותר, נפילה מן השמים.

אך עפ"ז צריך להבין, דהנה אמרו רז"ל¹¹ הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, וא"כ, מאחר שטמטום הלב הוא נפילה מן השמים, הרי אין זה בידו. אך הענין הוא, שישנם כמה עצות לתקן שלא יהי' לבו כלב האבן, אלא שיהי' לו לב בשר, ועצות אלו הם בידו של האדם.

והענין בזה¹², דהנה, העצה לטמטום הלב היא כמאמר הוזהר¹³ אעא דלא סליק בי' נהורא מבטשין לי', גופא דלא סליק בי' נהורא דנשמתא מבטשין לי' וינהיר, והיינו עי"ז שיתבונן במעמדו ומצבו במה הוא מונח (אין וואָס ער ליגט), אשר כל ענינו הוא רק באכילה ושתי', והוא כבהמה ממש שכל ענינה הוא באכילה ושתי' ואינה יודעת מענין אחר כלל, וכל החילוק אינו אלא שהבהמה אוכלת חציר (היי) והוא אוכל מאכלים אחרים, אבל כל ענינו ועסקו הוא באכילה ושתי' או איך להשיג עניני האכילה ושתי', וא"כ הרי הוא כבהמה ממש, תמורת זה שהי' צריך לזכך את עצמו ולהגיע לאיזה מדריגה (האַלטן באַ אַ מדריגה). והגם שמבואר בכ"מ, וגם במאמר הקודם¹⁴, שהעבודה לא צריכה להיות בשביל עצמו, כדי לגלות אור בנפשו, כי אם בדרך קבלת עול, לעשות נח"ר לו ית', מ"מ, הנה בתחילת העבודה, ובפרט בכדי לינצל מהרע, יכול לעשות חשבון בנפשו שהוא צריך לעלות במדריגות כו', כמבואר¹⁵ בענין ת"ח

(14) ד"ה כימי צאתך דאחרון של פסח

ס"ו ואילך (לעיל ע' 222 ואילך).

(15) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 162 הערה

32. אג"ק ח"א ע' רעה. ע' שב. ע' שג. חייג

ע' שצה. "רשימות" חוברת טו ע' 34 ואילך.

(10) ברכות מ, א.

(11) ברכות לג, ב.

(12) בהבא לקמן — ראה גם ספר

השיחות תורת שלום ע' 163 ואילך.

(13) ח"ג קסח, א. וראה תניא פכ"ט

ואילך.

צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית כו' ומעטרא לי' כי סאסא לשבולתא¹⁶. וזהו"ע מבטשין לי', שע"י ההתבוננות במעמדו ומצבו יתמרמר מאד בנפשו, דמרירות זו היא בחלל השמאלי, ועי"ז הנה אח"כ תהי' שמחה בנפשו בחלל הימני¹⁷, ויהי' לו לב בשר. ויש עוד עצה לטמטום הלב, והיא ע"י ההתבוננות בענינים נעלים, והיינו, דמאחר שבמוחו הוא משיג השגה אלקית ונקלטת אצלו ההשגה, אלא שלבו הוא מטומטם, אבל במוחו שייך הוא להשגה, לכן כאשר יתבונן בהפלאות אוא"ס ובענינים נעלים בכלל, הנה ריבוי האור יבקע (עס וועט דורכשפאלטן) גם את לב האבן, והיינו שע"י הדעת שהוא מפתחא דכליל שית¹⁸ יתקן את מדותיו עכ"פ בנוגע למחשבה דיבור ומעשה. ויש עוד עצה לטמטום הלב, והו"ע אמירת אותיות התורה, דתורה אור היא בחי' החכמה, הנה אור החכמה דתורה יגיע גם בלב האבן, שגם לב האבן המס ימס.

ג) אמנם כאשר עשה את כל הענינים הנ"ל (אמירת אותיות התורה, התבוננות בענינים נעלים, וההתבוננות במעמדו ומצבו שהו"ע דמבטשין לי'), ומ"מ לא הועילו כל העצות, הרי זה הוראה שלא זו בלבד שלבו מטומטם, אלא עוד זאת, שיש לו גם טמטום המוח, והיינו אשר מוחו אינו כלי שיוקלט בו האור, ומכיון אשר הטמטום הוא גם בהמוח לזאת לא הועילו כל העצות הנ"ל.

והענין בזה, דהנה, הסיבה לטמטום המוח היא מצד ריבוי השיקוע בתאוות, גם בתאוות היתר, שמצד זה אינו כלי לקבלת וקליטת אור האלקי. ויובן זה מענין נהר דינור והעמוד שבין עולם לעולם¹⁹, דבכדי שיוכל לקבל את האור דג"ע צריך להיות תחלה הטבילה בנהר דינור לשכוח על חיזו דהאי עלמא, כי כל זמן ששייך עדיין לחיזו דהאי עלמא אינו כלי כלל להגילוי אור שבג"ע. וע"ד שאמרו²⁰ על ר' זירא שצם כמה וכמה תעניתים לשכוח על תלמוד בבלי בכדי שיוכל ללמוד תלמוד ירושלמי, והיינו שגם בתורה גופא, הנה כאשר עלה לארץ ישראל, ששם הלימוד הוא באופן נעלה יותר, כיון שבארץ ישראל היו סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו, והלימוד הוא בתכלית הבירור ובתכלית הביטול,

19) ראה זח"א ריט, א. זח"ב ריא, א.
מאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה
ח"ב ע' תשעג. ושי"ג.
20) ב"מ פה, א.

16) סוטה ה, א.
17) ראה ספר השיחות תורת שלום ע' 162.
18) זח"ב קעז, א. נתבאר בלקו"ת ואתחנן

ו, ד.

שזהו שכל רבי מארץ ישראל²¹, רב בתוספת יו"ד, דהיו"ד הנוסף על הרב הו"ע הביטול דחכמה, הנה כאשר הי' צריך להיות אצלו אופן הלימוד היותר נעלה, שזהו הלימוד דתלמוד ירושלמי, הי' צריך לשכוח תחלה על תלמוד בבלי, במחשכים הושיבני²², ונמצא שגם בתורה גופא מבלבלת המדריגה התחתונה להשגת מדריגה עליונה. ומזה יובן ביאור ענין נהר דינור, דכל זמן ששייך עדיין לחיזו דהאי עלמא אינו שייך כלל להגילוי אור שבג"ע. ועפ"ז יובן שהתאוות הם סיבה לטמטום המוח, במכ"ש מענין נהר דינור, שהרי בג"ע הוא גילוי הארה בלבד, שהו"ע שנהנין מזיו השכינה²³, ומ"מ הנה חיזו דהאי עלמא מבלבל לגילוי ההארה שבג"ע, וא"כ יובן במכ"ש בנוגע לגילוי התומ"צ שבעוה"ז שהוא בחי' העצמות, הרי בודאי שהשיקוע בתאוות מבלבל להגילוי, שכאשר הוא משוקע בתאוות אזי אינו כלי לגילוי האור.

ויש להוסיף, שהסיבה לטמטום המוח היא לא רק מפני שעכשיו הוא משוקע בתאוות, אלא גם כאשר עכשיו כבר אינו משוקע בתאוות, מ"מ, הנה התאוות שהיתה אצלו קודם הרי היא מבלבלת לגילוי האור, והיינו לפי שהגם שעכשיו אינו מרגיש התאוות, מ"מ הנה באמת נשארה התאוות אצלו בהעלם, ולכן אין מוחו כלי לגילוי האור. ויובן זה עד"מ מאדם שלומד איזה מסכת ונעשה בקי בה ואח"כ מתחיל ללמוד מסכת אחרת, הרי גם מסכת הקודמת נשארה אצלו בהעלם בכח זכרונו, וראי' לזה, שהרי הוא יכול להיזכר על מה שלמד מקודם, והיינו שגם בשעה שאינו עוסק בלימוד מסכת הקודמת, אין זה באופן שהענין הקודם נתבטל אצלו, כי אם שנשארה בהעלם בכח זכרונו. וכמו"כ יובן גם בענין התאוות, דכיון שמקודם הי' משוקע בתאוות, נשארת אצלו התאוות לעולם בהעלם עכ"פ, וכיון שנשארה אצלו התאוות, לכן אינו כלי כלל לגילוי אור האלקי, שזהו הסיבה לטמטום המוח.

ד) **והנה** העצה להפטר מטמטום המוח היא ע"י כף הקלע. והענין בזה, כמבואר בעיקדה²⁴ ובעיקרים²⁵ דכשם שקולעים אבן ממקום למקום כך מקלעים את הנשמה ממקום למקום, והיינו שלרגע מקלעים

23) ברכות יז, א. וראה תניא ספ"ד. אוה"ת במדבר ע' י.

24) פ' נצבים שער ק"א.

25) מאמר ד' ספ"ג.

21) סדר תנאים ואמוראים בסופו. עץ חיים שער יט (שער אנ"ך) פ"ג. ובכ"מ. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ח 121. וש"נ.

22) איכה ג, ו. סנהדרין כד, א.

אותה בתענוג אלקי (שהרי מצד שרשה באלקות יש לה שייכות לתענוג אלקי), ולרגע מקלעים אותה בכסופים גשמיים (דמצד זה שהי' פעם שקוע בתאוות שייך הוא לתענוגים גשמיים), וחוזר חלילה, והוא צער גדול להנשמה, והיינו, דכיון ששייך לתענוג באלקות, הנה כאשר מקלעים אותו בתענוגים גשמיים הרי הוא בצער גדול, וכמו"כ לאידך גיסא, דכיון שיש לו שייכות לתענוגים גשמיים, הנה כאשר נוטלים אותם ממנו, אזי הוא בצער גדול. אמנם, כל זה הוא כאשר בתחילה (קודם שהי' אצלו השקוע בתאוות וטמטום המוח) הי' שייך לתענוג בהתבוננות אלקי, שאז שייך ענין כף הקלע לקלעותו בתענוג אלקי כו', אבל כאשר גם בתחילה לא הי' אצלו תענוג אלקי, אזי לא שייך אצלו ענין כף הקלע באופן הנ"ל, אלא ענין כף הקלע אצלו הוא באופן נמוך יותר. והענין בזה, כמ"ש השל"ה²⁶ בשם פרקי דרבי אליעזר²⁷ שענין כף הקלע הוא שמקלעין את הנשמה מא"י לחו"ל. דהנה, ענין ארץ ישראל ברוחניות הוא כמאמר²⁸ למה נקרא שמה ארץ לפי שרצתה לעשות רצון קונה, וישראל הוא לי ראש²⁹, וע"ש כי שרית עם אלקים גו'³⁰, והו"ע קיום התומ"צ בפועל בקבלת עול. והרי לענין זה שייך גם הוא, דאף שאינו שייך לתענוג בהתבוננות אלקי, מ"מ שייך הוא לקיום התומ"צ. ועל זה הוא ענין כף הקלע אצלו, שמקלעין אותו מארץ ישראל לחו"ל, דארץ ישראל הוא מלכות דאצילות³¹, והו"ע הביטול דקב"ע, ומשם מקלעין אותו לחו"ל שהוא ק"נ³¹, שהו"ע השיקוע בתאוות היתר. והנה, מי שלא הי' שייך גם לענין ארץ ישראל ברוחניות שרצתה לעשות רצון קונה, הנה אצלו ענין כף הקלע הוא באופן נמוך עוד יותר, והיינו כמארוז"ל³² שמקלעין אותו מסוף העולם ועד סופו, שבעולם (בגשמיות) גופא מקלעין אותו מסוף העולם ועד סופו, דעולם הוא ו' קצוות, ובכללות נחלק לב' קוין שהם דרום וצפון, דהיינו ענין המרחב וענין הצמצום, וזהו שמקלעין אותו מסוף העולם ועד סופו, דלרגע מקלעין אותו בהתנועה דמרחב, ולרגע מקלעין אותו בהתנועה דצמצום. אמנם, כל זה הוא כאשר טמטום המוח בא בסיבת תאוות היתר, אבל כשבא בסיבת תאוות איסור, הנה לזה אינו מספיק כף הקלע בלבד, אלא צריך לזה גיהנום דוקא, כמ"ש בתניא³³.

הליקוטים להאריז"ל ויחי מז, כח. מת, ב.

(30) וישלח שם.

(31) ראה לקו"ת מסעי פט, ב ואילך.

(32) שבת קנב, ב.

(33) פ"ח.

(26) קה, סע"ב.

(27) פל"ד.

(28) ב"ר פ"ה, ח.

(29) דרמ"צ טו, ב — בשם הזוהר. שער

הפסוקים להאריז"ל וישלח לב, כט. ספר

והענין בזה, דבתאוות היתר, מאחר שאין זה אסור וקשור בידי החיצונים, הנה מה שנעשה ע"ז בהנפש הוא רק אבק בלבד, ועל זה מועיל כף הקלע שהוא ע"ד שמנערים את האבק כו'. אבל בתאוות איסור, מאחר שהוא קשור ואסור בידי החיצונים, הנה ע"ז נעשה כתם בהנפש, ולכן אינו מועיל כף הקלע, אלא צריך לזה גיהנום דוקא, דגיהנום פירושו גיא הנום, דגיא הוא בקעה, היינו כלי קיבול, דתמורת זה שהי' צריך להיות כלי קבול לקדושה (כנ"ל בענין כלי ריקן), נעשה כלי קבול לקליפה, גיא צלמות³⁴, שזהו צער גדול להנשמה, ועי"ז מעבירין את הכתם.

ה) **והנה** העצה להעביר את טמטום המוח בעבודה, הוא ע"י ג' הענינים שצריכים להיות קודם התפלה כידוע³⁵. נתינת צדקה, כמאמר³⁶ יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, דצדקה הוא כללות המצוות³⁷, ומעשה המצוות הוא העצה להעביר את טמטום המוח. והיינו, שהעצה לטמטום הלב היא אמירת אותיות שבתורה (כנ"ל סוס"ב), שהו"ע הדיבור, אך להעברת טמטום המוח אינו מספיק ענין הדיבור, אלא צריך לזה ענין המעשה דוקא. והטעם הוא, לפי שכל הגבוה ביותר יורד למטה ביותר³⁸, ולכן דוקא ע"י המעשה שהוא נעלה ביותר אפשר להעביר את טמטום המוח. וגם צריך להיות טבילה במקוה קודם התפלה, דטבילה הוא אותיות הביטל³⁹, היינו ביטול המהות, וכלשון הרב⁴⁰: טונקען זיך אין מקוה, והיינו שאין זה רק לעבור מטומאה לטהרה, כי אם שצריך לידע שהמקוה הוא מקום טהרה, כמ"ש⁴¹ אך מעין ובור מקוה מים יהי' טהור, ובעת שנמצא שם הרי הוא בעצם במעמד ומצב נעלה, ובצאתו משם פורש הוא ממצב הלזה, שזהו שטבילה אותיות הביטל, שהו"ע ביטול המהות. והיינו, דבענין טמטום הלב נת"ל שהעצה היא ההתכוונות דמבטשין ל'י, שנעשה לב נשבר (ער ווערט צובראָכן), אבל מ"מ נשאר הוא במהותו, אבל להעברת טמטום המוח צריך להיות ביטול ושינוי המהות לגמרי, שזהו ג"כ ענין התשובה שהוא שינוי המהות כידוע.

עא, ד. שג, ג. שערי אורה שער הפורים נח,
א ואילך. סה, א ואילך.
(39) ראה סידור עם דא"ח כוונת המקוה
קנט, סע"ד.
(40) בספר השיחות תורת שלום ע' 165.
(41) פרשתנו יא, לו.

(34) תהלים כג, ד.
(35) ראה לקו"ת תבוא מג, סע"ב ואילך.
(36) ב"ב י, א.
(37) ראה תניא פל"ז. ועוד.
(38) לקו"ת אמור לר, ג. הנסמן בספר
המפתחות לספרי אדמו"ר הזקן (קה"ת,
תשמ"א) ערך כל הגבוה כו'. סידור עם דא"ח

1) **וביאור** הענין הוא, דהנה בשלמא ענין טמטום הלב, הרי מובן שמצד זה שלא עבד עבודתו בכירור וזיכוך נפשו, הנה במילא נעשה לכו מטומטום, ואיך אפשר שלא יהי' כן (פאָרוואָס זאָל באַ אים ניט זיין קיין טמטום הלב). וע"ד המבואר בתניא⁴² בענין מחשבות זרות, דכאשר אינו מוטעה בעצמו ויודע מעמדו ומצבו, אזי יודע הוא שאינו מבורר ומזוכך ובמילא נופלים לו מחשבות זרות, ואיך אפשר שלא יהי' כן (פאָרוואָס זאָל באַ אים ניט זיין קיין מחשבות זרות). דהנה, ענין העבודה הוא שצריך לברר ולזכך את עצמו להיות במעמד ומצב דחלקי הוי' אמרה נפשי⁴³, וכמו שנתבאר במאמר הקודם⁴⁴ מ"ש במדרש⁴⁵ משל למלך שנכנס למדינה והיו עמו דוכסין ואפרכין כו', חד אמר אנא נסיב דוכסין, וחד אמר אנא נסיב אפרכין, הי' שם פקח אחד אמר אנא נסיב מלכא, והיינו שאוה"ע עובדים להשרים, דכיון שבסדר השתלשלות עוברת ההשפעה דרך השרים, לכן חושבים אותם למציאות, אמנם הפיקח שבהם, דקאי על נש"י, אמר אנא נסיב מלכא, דכולהו מתחלפין ומלכא אינו מתחלף, והיינו, דהגם שעכשיו אינו ניכר, הנה האמת היא שכולהו מתחלפין, וכהמשל⁴⁶ בגשמיות שבשעת הגשמים אין יודעין מה העיקר, השבולת או החטים, אבל כאשר הגשם חלף עבר לו⁴⁷, הנה בשעת הגרון רואים מהו העיקר. וכמו"כ בנמשל, שהפיקח שבהם מכיר שהגם שההשפעה עוברת דרך השרים, הנה לא זהו העיקר, אלא העיקר הוא א"ס שלמעלה מההשתלשלות. ועם היות שזהו למעלה מהשתלשלות, הנה נש"י מכירים בהא"ס שלמעלה מהשתלשלות, לפי ששרשם משם, שזהו"ע חלקי הוי' אמרה נפשי. ובענין זה צריך האדם להתבונן ולעבוד עבודתו כדבעי, אבל כאשר אינו עובד עבודתו כדבעי, הרי מובן שנעשה אצלו במילא טמטום הלב, ועל זה ישנם העצות הנ"ל (ס"ב), ודי בהם כדי להעביר את טמטום הלב. אמנם טמטום המוח הו"ע שנוגע בעצמו ומהותו, שהרי נפש האדם היא נפש השכלית, וכאשר הטמטום הוא בהמוח ושכל, אזי הטמטום הוא בכל מהותו. ולכן אין מספיק לזה העצה דמבטשין ל"י, לב נשבר, אלא צריך להיות שינוי המהות לגמרי, שע"ז מעביר גם את טמטום המוח. ונקודת הענין הוא, דאף שאמרו רז"ל עבירה מטמטמת לכו של אדם, הנה ע"י המשכת אור נעלה ביותר שפועל לשנות את מהותו, אזי נתבטל הטמטום.

(45) איכ"ר פ"ג, ח.

(46) המשך תע"ב ח"ב ע' תתקכ.

(47) ע"פ לשון הכתוב — שה"ש ב, יא.

(42) פכ"ז.

(43) איכה ג, כד.

(44) פ"ז (לעיל ע' 223 ואילך).

ז) **ועפ"ז** יובן ענין וא"ו דגחון שמפסיק בעד חיות הנחש הקדמוני, והיינו, נחש הקדמוני הוא הסיבה לחטא עה"ד שהוא המקור לכל החטאים, והוא"ו דגחון שהוא חצי האותיות שבתורה מפסיק בעדו. והענין בזה⁴⁸, דהנה תורה היא מלשון הוראה⁴⁹, להבדיל בין הטמא ובין הטהור⁵⁰, מותר ואסור כשר ופסול, שהם ב' קוין. והחצי שבתורה הוא קו האמצעי המחבר ב' הקוים, והיינו לפי שהוא למעלה משניהם. וזהו"ע הוא"ו דגחון שהוא חצי התורה באותיות, דאות וא"ו מורה על המשכה⁵¹, והוא"ו שהוא חצי התורה באותיות מורה על המשכת אור נעלה ביותר, קו האמצעי. ולכן הוא מפסיק בעד חיותו של הנחש, שהוא הסיבה לדברים האסורים, והיינו כמשנת"ל שהעברת טמטום המוח הוא ע"י המשכת אור נעלה ביותר שפועל שינוי המהות, וכמו"כ יובן בענין הוא"ו דגחון שהוא המשכת קו האמצעי, אור נעלה ביותר, שמפסיק חיותו של הנחש. ועד"ז הוא גם בהעיי"ן תלוי' דיכרסמנה חזיר מיער, שהוא חציין של תהלים, שענין זה מפסיק בעד עשו שנמשל לחזיר, שבכללות הו"ע גלות אדום, והעברת חיותו היא ע"י חציין של תהלים דוקא.

ח) **ולהבין** זה צריך להקדים תחילה ההפרש בין תורה ותהלים, דספר תהלים ענינו שירים ותשבחות על גאולת ישראל וימות המשיח, והוא כמו עבודת התפלה. דהנה, בכללות יש הפרש בין תורה לתפלה, שתורה היא מלמעלה למטה, ותפלה היא מלמטה למעלה, אמנם בתורה גופא הנה ספר תהלים, שענינו שירים ותשבחות, הוא כמו ענין התפלה, ובכללות שייך הוא להענין דיראת שמים.

והענין הוא, דהנה אמרו רז"ל⁵² כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו, והיינו שתורה הו"ע הפנימיות, ויראת שמים (ובכלל זה גם ענין התפלה) הו"ע החיצוניות. והנה, כללות הענין דפנימיות וחיצוניות ישנו בכל מדריגה ומדריגה, דכל מה שלמטה יותר

49) ראה זח"ג נג, ב. וראה לקו"ש ח"ט ע' 462. ועוד.
50) סוף פרשתנו.
51) ראה לקו"ת בשלח א, א. צו יג, ב. יד, א. ובכ"מ.
52) שבת לא, סע"א ואילך.

48) בהבא לקמן — ראה אוה"ת ויקרא ח"א ע' רמב ואילך. ד"ה ויאמר גו' החודש תרל"ב (סה"מ תרל"ב ח"א ע' רסג ואילך).
ד"ה אמרו"ל לפיכך תרצ"ט (סה"מ תרצ"ט ע' 168 ואילך).

הוא חיצוניות לגבי מה שלמעלה ממנו. ויובן זה עד"מ בכחות הנפש, דכח המעשה הוא חיצוניות לגבי כח הדיבור, ובפרטיות יותר הנה במעשה גופא יש ג"כ פנימיות וחיצוניות, דכח הזריקה שאין בו התלבשות השכל הוא חיצוניות כח המעשה, שהרי גם בבהמה יש כח הזריקה, משא"כ כתיבה וציור הוא פנימיות כח המעשה. ובאמת הנה גם בכתיבה וציור אינו דומה כתיבה לציור, דכתיבה הוא חיצוניות לגבי ציור, שהרי השפעת השכל ע"י הכתיבה היא רק למי שהוא בר שכל בעצם, משא"כ בכח הציור הרי גם למי שאין לו חוש בציור מתגלה לא רק גוף הציור אלא גם הפנימיות והחיות שבהציור. אך כללות כח המעשה הו"ע חיצוני לגבי כח הדיבור. ובדיבור גופא יש ג"כ כמה מדריגות, דאינו דומה ענין הדיבור באופן שנפלטים אותיות מפיו בלי כוונה כלל, שהוא חיצוניות לגמרי לגבי הדיבור שמדבר בכוונה, היינו שמדבר איזה ענין שכלי שהשכיל כבר, ובפרט מה שהוא משכיל עכשיו, שאז יש לו חיות יותר בהדיבור, עד שיש בחי' בדיבור שנפשו יצא בדברו⁵³. אך כללות כח הדיבור הו"ע חיצוני לגבי כח המחשבה, שהרי הדיבור הוא לבוש הנפרד, דעת לחשות ועת לדבר⁵⁴, והמחשבה הוא לבוש המיוחד, שלכן היא משוטטת תמיד. ובמחשבה גופא יש ג"כ כמה מדריגות, יש מחשבה שחושב ענין שאינו נוגע אליו, או שחושב דבר ישן, או שחושב ענין הנוגע לעצם נפשו. אך כללות המחדומ"ע הו"ע חיצוני לגבי המדות והשכל. ובמדות ושכל גופא יש ג"כ כמה מדריגות, אך בכללות הנה המחדומ"ע הם חיצוניות, והמדות והשכל הם פנימיות. וטעם הדבר לפי שמחדומ"ע הם לבושים בלבד, כלבוש תחליפם⁵⁵, שיכול לפושטם וללובשם, דלא מבעי בכח הדיבור, אלא גם בכח המחשבה, יכול הוא לפשוט מענין זה לענין אחר, משא"כ בשכל ומדות, הנה בכדי לשנות את המדות ובפרט את השכל, צריך לזה עבודה ויגיעה רבה. ועד"ז יובן למעלה, שמהדיבור נתהוו עלמין דאתגליין עד העוה"ז, ומהמחשבה נתהוו עלמין סתימין⁵⁶ עד עולם הבריאה, וכל זה הוא חיצוניות, משא"כ העשר ספירות דאצילות הם בחינת פנימיות לפי שהם מיוחדים, דאיהו וחיהי חד איהו וגרמוהי חד⁵⁷. וזהו מה שהתורה היא בחינת פנימיות ויראת שמים (ותפלה) היא בחינת חיצוניות, כי התורה היא מלמעלה

56) תניא שער היחוד והאמונה פי"א.

57) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

53) ע"פ שה"ש ה, ו.

54) קהלת ג, ז.

55) תהלים קב, כז.

למטה, היינו המשכת האצילות, ולכן היא בחינת פנימיות, משא"כ תפלה שהיא מלמטה למעלה, עבודת הנבראים, הרי היא בחי' חיצונית, כיון שכללות הנבראים הם בחי' חיצונית, לפי שאינם מיוחדים.

ובזה יובן מ"ש בגמרא⁵⁸ מנין מספר פסוקי ס"ת, יתר עליו תהלים שמונה, חסר ממנו (ממנין ס"ת) דברי הימים שמונה. והענין בזה, דהנה התורה שהיא המשכה מלמעלה למטה, הרי היא במדריגה נעלית ביותר על דברי הימים שהו"ע העולמות, וגודל עליו התורה על דברי הימים הוא במספר שמונה, שהוא למעלה יותר מענין שבעת ימי ההיקף כמבואר במ"א⁵⁸. אמנם, גם התורה שהיא המשכה מלמעלה למטה הרי היא בהגבלה, דאף שארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים⁵⁹, מ"מ הרי היא ג"כ במדידה והגבלה, אלא שהמדידה היא מדידה גדולה ביותר עד שארוכה מארץ מדה. ולמעלה מזה הוא ספר תהלים שענינו שירות ותשבחות על גאולת ישראל וימות המשיח, והיינו שאין זה דומה לדברי הימים שהו"ע התהוות העולמות, משא"כ תהלים הו"ע עליית העולמות ע"י העבודה דנשמות ישראל מלמטה למעלה, ולכן הוא נעלה יותר מתורה, לפי שענין העלי' מגיע למעלה יותר מענין ההמשכה, שהרי העלי' היא ע"י העבודה דנש"י, ונש"י הם למעלה מהתורה, כידוע בענין מחשבתם של ישראל קדמה לכל דבר⁶⁰ גם למחשבת התורה. וגם עליו זה הוא במספר שמונה כנ"ל.

ט) ועפ"ז יובן הטעם שחצי אותיות שבתורה מפסיק בעד חיות נחש הקדמוני, וחצי אותיות שבתהלים מפסיק בעד חיות שנמשך לגלות אדום. והענין בזה, דהנה נחש הקדמוני הוא הסיבה והשרש לכל החטאים, וכיון שזהו שרש הענין, לכן הפסק חיותו הוא ג"כ ע"י חצי אותיות שבתורה שהוא המשכת האור מלמעלה כמו שהוא בשרשו. אמנם גלות אדום הוא כפי שנמשך אח"כ בהשתלשלות ע"י העיי"ן שרים, והפסק החיות דגלות אדום שנמשך להע' שרים הוא ע"י הע' תלוי' שבחציו של ספר תהלים, שהו"ע העבודה דיראת שמים באופן של עלי' מלמטה למעלה. וגדולה מעלת העבודה מלמטה למעלה שמגעת למעלה יותר, ולכן ע"י העבודה דתפלה ויראת שמים נעשה ענין השירות ותשבחות על גאולת ישראל וימות המשיח, שאז יהי' כנור של שמונה

(58) שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. לקו"ת

(59) איוב יא, ט.

(60) ב"ר פ"א, ד. ועוד.

שמע"צ פח, ב. ועוד.

נימין⁶¹, ואז יקויים היעוד ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי'
דיבר⁶², כן תהי' לנו בגאולה העתידה ע"י משיח צדקנו.

(62) ישעי' מ, ה.

(61) ערכין יג, ב.